

Commissie voor de
milieueffectrapportage

HOV-busbaan Leiden-Katwijk

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

12 oktober 2023 / projectnummer: 3721

1 Advies over het MER in het kort

De provincie Zuid-Holland wil een HOV¹-busbaan tussen Leiden-Katwijk aanleggen. Deze busbaan is onderdeel van een regionaal netwerk van openbaar vervoerverbindingen. De provincie wil het openbaar vervoer (ov) hiermee aantrekkelijker maken. De aanleg van de busbaan kan mogelijk gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden. Daarom is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De resultaten uit het MER wordt meegenomen in het besluit dat de provincie neemt over de HOV-busbaan. Het MER gaat over twee delen van de busbaan, namelijk Valkenhorst en Duinvallei (zie figuur 1 van dit advies). Op de rest van de busroute tussen Leiden en Katwijk zijn al maatregelen getroffen om de reistijd in te korten. De provincie Zuid-Holland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

In het MER worden de belangrijkste milieueffecten van de aanleg en het gebruik van de twee onderdelen van de HOV-busbaan Leiden-Katwijk beschreven. Het gaat hierbij om de effecten op de natuur, leefomgeving, bodem en water, en landschap, cultuurhistorie en archeologie. Per thema zijn zowel voor de aanleg als het gebruik van de busbaan de effecten beoordeeld. Uitgelegd wordt hoe het voorkeursalternatief tot stand is gekomen. Er zijn geen alternatieven uitgewerkt.

Volgens het MER verbetert de busbaan de bereikbaarheid van Katwijk en de regio Leiden. Dit is extra belangrijk omdat er een nieuwe woonwijk Valkenhorst en een bedrijventerrein ontwikkeld worden.

De aanleg van de busbaan leidt tot negatieve effecten op natuurgebieden, beschermde soorten en archeologie. Voor de tijdelijke toename in stikstof is een oplossing gevonden door extern te salderen. Om de (tijdelijke) negatieve effecten op de meeste beschermde soorten te verminderen, kunnen mitigerende maatregelen getroffen worden. Voor archeologie is vervolgonderzoek nodig om de waarden in beeld te brengen. Het gebruik van de busbaan leidt volgens het MER niet tot grote effecten op de leefomgeving. Onderdeel van het plan is namelijk om elektrische bussen in te zetten. Deze zijn stiller en schoner dan de bussen die nu tussen Leiden en Katwijk rijden. Volgens het MER verbetert de ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld omdat aangesloten wordt op de parkstructuur van de wijk Valkenhorst en door bij Duinvallei beplanting te kiezen die past bij het duinkarakter. Om de negatieve effecten in de gebruiksfase op de meeste beschermende soorten te mitigeren is het noodzakelijk om maatregelen te treffen.

Wat is het advies van de Commissie?

Over het algemeen is het MER prettig leesbaar en goed gestructureerd. Het bevat veel tabellen en kaarten die ervoor zorgen dat de milieu-informatie goed toegankelijk is. Verdiepende onderzoeken zijn als bijlagen opgenomen.

¹ HOV staat voor hoogwaardig openbaar vervoer netwerk.

De Commissie signaleert desondanks bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de twee busbaan-delen Valkenhorst en Duinvallei van de HOV Leiden Katwijk. Het gaat om de volgende twee punten:

- **Effecten op Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes zijn onvoldoende in beeld gebracht.** De effecten van de aanleg van de busbaan op Werelderfgoed de Neder-Germaanse Limes zijn niet inzichtelijk gemaakt. De bijzondere en unieke waarden van dit Werelderfgoed zijn beschermd. Om de effecten op deze waarden te kunnen beoordelen is het noodzakelijk om een passende onderzoeksmethode in te zetten.
- **Effecten op archeologische waarden zijn onvoldoende in beeld gebracht.** De archeologische waarden in het plangebied zijn hoog. De uitgevoerde archeologische onderzoeken geven slechts gedeeltelijk inzicht in de effecten van de aanleg van de busbaan op de archeologische waarden. Het adviesmemo² hierover dat is opgenomen in het MER, bevat geen beschrijving van de effecten op de archeologische waarden.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de delen Valkenhorst en Duinvallei van de HOV-busbaan Leiden-Katwijk.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

Figuur 1 HOV-busbaan Leiden –Katwijk met de twee beoogde busbaandelen, aangegeven in rode blokjes en bijbehorende voorzieningen (aanleg nieuwe bushaltes en ongelijkvloerse kruisingen met het overige (langzame) verkeer). Busbaan-deel Valkenhorst loopt van Halte Limes tot de Wassenaarseweg (N441). Busbaan-deel Duinvallei loopt van de Wassenaarseweg (N441) tot de Zeeweg in Katwijk (Bron MER).

² Zie bijlage XIII van het MER.

Aanleiding MER

De provincie Zuid-Holland wil een HOV-busbaan aanleggen tussen Leiden en Katwijk. Voor twee busbaandelen van het traject, namelijk Valkenhorst en Duinvallei, heeft de provincie Zuid-Holland een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld.

Het PIP heeft in november 2022 al ter inzage gelegen met een voorkeursalternatief en een ontwerp HOV-busbaan. Tijdens de terinzagelegging bleek dat er alsnog een Passende beoordeling noodzakelijk was omdat op voorhand nadelige gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten waren. Een Passende beoordeling bij een plan leidt tot een verplichting om een milieueffectrapportage op te stellen. Daarom zijn voor het besluit over het PIP alsnog een Passende beoordeling en een plan-milieueffectrapport (MER) opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval provinciale staten van de provincie Zuid-Holland – besluit over het PIP 'HOV Leiden-Katwijk'.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3721 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de provincie Zuid-Holland.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Werelderfgoed en cultureel erfgoed

Effecten op Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes onvoldoende in beeld gebracht

In het MER (paragraaf 7.3) staat dat een deel van het plangebied onderdeel uitmaakt van de Neder-Germaanse Limes. Het MER gaat onvoldoende in op het feit dat de Limes Werelderfgoed is en dat de uitzonderlijke universele waarden (OUV³) daarvan zijn beschermd. Een overzichtskaart ontbreekt, waardoor niet duidelijk is welk deel van de voorgenomen HOV-busbaan de Limes doorsnijdt of raakt. De Commissie constateert dat de HOV-busbaan

³ OUV staat voor Outstanding Universal Value (OUV) of de Uitzonderlijke Universele Waarde.

in ieder geval door de bufferzone Valkenburg–Centrum⁴ van het Werelderfgoed gaat. Het MER gaat niet in op de manier waarop het Werelderfgoed is beschermd.⁵ Verder staat in het MER dat de oude Romeinse weg deels vrij komt te liggen. Het is voor de Commissie niet duidelijk wat bedoeld wordt met “vrij komt te liggen”. Het MER gaat verder niet in op het effect daarvan. Daarmee zijn de effecten op de OUV van het Werelderfgoed onvoldoende in beeld gebracht.

Het MER geeft verder aan dat de bushalte Valkenburg Oost in het ontwerp wordt verbonden met de Limes. Daardoor wordt het totale effect op de (bekende waarden van de) Limes als positief beoordeeld. De Commissie wijst erop dat aantasting van Werelderfgoed nooit positief beoordeeld kan worden door het zichtbaar en beleefbaar maken van dat Werelderfgoed.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de effecten van de aanleg van de twee busbaandelen op de uitzonderlijke universele waarden van het Werelderfgoed de Neder–Germaanse Limes te onderzoeken. Toon de negatieve en positieve effecten los van elkaar. Leg uit welk onderzoeksmethode voor de effectbeoordeling gebruikt wordt, als niet voor een HIA wordt gekozen.

Effecten op archeologische waarden onvoldoende in beeld gebracht

Voor het PIP is een adviesmemo archeologie opgesteld. In dit adviesmemo zijn de effecten op archeologische waarden onvoldoende in beeld gebracht.⁶ Het MER maakt niet duidelijk welk deel van de busbaan onderzocht is en wat de effecten op de archeologische waarden zijn. De status van het onderzoek is niet duidelijk, ook is niet aangegeven wáár nog onderzoek uitgevoerd moet worden. Verder wordt niet ingegaan op mogelijke effecten van verdroging op archeologische waarden als het gaat over de aanlegfase van de busbaan.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de effecten van de aanleg van de busbaan–delen op archeologische waarden in beeld te brengen.

2.2 Mobiliteit

Verkeerskundig zijn de effecten (doorstroming wegverkeer en bus, verkeersveiligheid wegverkeer en langzaam verkeer, barrière–werking en bereikbaarheid fiets en OV–haltes) goed en uitvoerig beschreven. De Commissie merkt voor de fietsroute op dat uit de beschrijving niet duidelijk naar voren komt of er aan beide zijden van de busbaan een fietspad wordt aangelegd of dat het fietspad aan één zijde wordt aangelegd. Op het kaartmateriaal is de ligging van de fietsverbindingen aan beide zijden van de busbaan wel duidelijk aangegeven.

⁴ Voor een gedetailleerde kaart van Werelderfgoed de Neder–Germaanse Limes, wordt verwezen naar [overzicht Nederlandse terreinen ingeschreven als UNESCO Werelderfgoed: Kern- en bufferzones](#). Op deze kaart zijn zowel het kerngebied als de bufferzone van de Neder–Germaanse Limes aangegeven.

⁵ Er wordt bijvoorbeeld niet verwezen naar het opgestelde Management Plan, zie [Frontiers of the Roman Empire – The Lower German Limes: Annex 2 Management Plan](#). Voor de wijze waarop effecten onderzocht kunnen worden zie ook <https://www.icrom.org/publication/guidance-and-toolkit-impact-assessment-world-heritage-context> [Guidance and Toolkit for Impact Assessment in a World Heritage Context | ICCROM](#)

⁶ De Commissie merkt op dat het gebruikelijk is om in het MER een rapport op te nemen, opgesteld conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Daarin moeten de effecten van de twee busbaan–delen op archeologische waarden worden beschreven.

De Commissie beveelt aan om in de aanvulling op het MER de ligging en uitvoeringsvorm van de fietsverbindingen duidelijk te omschrijven.

2.3 Gezondheid: geluidhinder en luchtkwaliteit

Geluid

Het MER stelt dat de bijdrage van de busverbinding aan de bestaande geluidsbelasting van de N206 zeer beperkt is. De berekeningen zijn correct uit gevoerd. In tabel 5-8 van het MER staat echter ten onrechte een waarde van 63dB, dit moet 65 dB zijn. Deze waarde is af te leiden uit bijlage VI⁷ (de geluidnotitie) van het MER.

De Commissie beveelt aan om in de aanvulling op het MER deze correctie over te nemen.

Lucht

Het MER heeft de effecten van de geëlektrificeerde bussen op luchtkwaliteit in beeld gebracht door de meest actuele gegevens van het CIMLK⁸ te raadplegen en een doorkijk te geven naar 2030. De autonome ontwikkeling is daarbij als uitgangspunt aangehouden, namelijk niet geëlektrificeerde bussen die met het wegverkeer meerijden op de N206. De Commissie kan deze werkwijze volgen.

Kwalitatief is aangegeven dat de (vrij liggende) busbaan met elektrische bussen een verwaarloosbaar effect zal hebben op de luchtkwaliteit en dat er geen grenswaarden worden overschreden. De Commissie kan dit volgen. Echter, ook bij blootstelling onder de grenswaarde voor luchtkwaliteit treden gezondheidseffecten op. De Commissie merkt in dat kader op dat in de omgeving van de HOV-busbaan volgens het CIMLK de luchtkwaliteit voor dit moment niet voldoet aan de actuele WHO-advieswaarden. Dit wordt met name veroorzaakt door de achtergrondconcentratie, waar het wegverkeer beperkt aan bijdraagt. In het MER is aangegeven dat volgens een berekening in 2030 de luchtkwaliteit rond de WHO-advieswaarde ligt.

⁷ Bijlage VI, Akoestisch onderzoek busbaan t.b.v. MER HOV Leiden-Katwijk, kenmerk 20230517_BH1091-NT-01.

⁸ CIMLK staat voor Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit van het RIVM.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER (vrijliggende busbaan) HOV Leiden–Katwijk

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Reinoud Kleijberg

ir. Joep Lax

drs. Leontine van der Meer (secretaris)

Marja van der Tas (voorzitter)

ir. Paul van Vugt

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Provinciaal Inpassingsplan HOV Leiden Katwijk.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Een MER is nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Provinciale Staten van de provincie Zuid-Holland.

Initiatiefnemer besluit

Provincie Zuid-Holland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag heeft toegevoerd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3721](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

